Lingua aromanian

Le **aromaniano** (equalmente cognoscite como *macedo-romaniano*, *arumano* or *vlach* in le major parte de altere paises; in aromaniano: *limba aromână*, *limba armânească*, *armâneashti* or *armãneshce*) es un lingua romanic parlate in Europa del sud-est.

Illo esseva formate post le romanisation del Balcanes e ha multe characteristicas in commun con le romaniano, habente un grammatica e morphologia similar. Le dissimilaritate le plus importante inter le romaniano e le aromaniano es le vocabulario, que in caso del romaniano ha essite influentiate plus per le linguas slave vicin, durante que le aromaniano ha prestate multe vocabulario del lingua grec con que illo ha essite in proxime contacto trans su historia.

Le question si le romaniano e le aromaniano es duo linguas distincte o solmente dialectos del mesme lingua es ancora sub debatto, ben que debe esser addite que iste question es sovente cargate con implicationes politic.

Lingua aromanian	
Nomine native:	Limba armãneascã, Armãneashce, Armani
instantia de:	lingua[*], lingua moderne[*], definitely endangered language[*]
subclasse de:	Eastern Romance languages[*]
Personas:	112 960
Scriptura:	alphabeto latin
Phylogenese:	
Statuto official	
Codices de position	
ISO 639-2	rup
ISO 639-3	rup (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=rup)
Glottolog	arom1237 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/arom1237)
IETF ID	rup
Wikimedia ID	rup (https://rup.wikipedia.org)
categoria principal:	Category:Aromanian language

Contento

Distribution geographic

Le lingua e gente aromanian es officialmente recognoscite como un minoritate in le Republica de Macedonia ex-yugoslave, ma grande communitates aromanian se trova equalmente in Albania, Grecia, Bulgaria, Serbia, Montenegro e in Romania, a ubi alcun aromanianos ha migrate del Balcanes post le destruction del colonias aromanian in Moscopole e Gramoste/Grammos.

Historia

Le lingua es similar al romaniano e su differentia le plus grande jace in le vocabulario. Il ha multo minus parolas slave in le aromaniano que in le romaniano, e multo plus parolas grec, un reflection del proxime contacto del aromaniano con le greco trans multo de su historia.

Il es generalmente considerate que inter 800 e 1200 annos retro, le latino vulgar parlate in le provincias balcanic del Imperio Roman se fragmentava in quatro linguas: daco-romaniano (le lingua romanian de hodie), aromanianio, meglenitico e istro-romaniano. Al tempore del fragmentation, le latino vulgar balcanic (sovente appellate proto-romaniano) contineva circa 300 parolas in commun con le albaniano (considerate de esser de origine dacian) e circa 70 initial prestationes slave, ma nulle parolas hungare.

Le influentias grec es multo plus forte in le aromaniano que in altere linguas romanic oriental, specialmente proque le aromaniano construeva neologismos de parolas grec, durante que le romaniano basava le major parte de su neologismos super le italiano e le francese.

In addition, con le venita del Turcos in le Balcanes, le aromaniano recipeva tamben alcun parolas turc. Totevia le composition lexic remane principalmente romanic.

Dialectos

Il ha duo major dialectos aromanian que es nominate post duo respective locationes hodie situate in Albania: le dialecto moscopole (del citate de Moscopole, equalmente cognoscite como le "Jerusalem aromanian") e le dialecto gramustean (del region Gramostea/Grammos).

Grammatica

Le grammatica e morphologia es similar a altere linguas romanic e multo similar a romaniano. Le caracteristicas simlare con romaniano es: articulo definite es un particulo clitic, appendente se al fin del parola; le articulos definite e indefinite pote esser inflectite, e le substantivos es classificate in tres generes grammatical, masculin, feminin e neutre.

Exemplo del lingua

> *Tuti iatsăli umineshtsă s-fac liberi shi egali la nămuzea shi-ndrepturli. Eali suntu hărziti cu fichiri shi sinidisi shi lipseashti un cu alantu sh-si poartă tu duhlu-a frătsăljiljei.*
> (Articulo 1 del Declaration Universal del Derectos Human)

Comparition con le romaniano

Le sequente texto es pro comparar le aromaniano con le romaniano, con un traduction in interlingua. Le selection del parolas in le version romanian favorava le correspondentia al texto aromanian, ben que in le romaniano moderne altere parolas poterea esser plus appropriate. Le traduction in interlingua es solmente providite como un guida del significato, ma il esseva essayate a mantener le correspondentia del ordine del parolas con le original.

aromaniano	romaniano	interlingua
Vocala easti un son dit	Vocala este un sunet din	Le vocal es un sono in le

zburărea-a omlui, faptu cu tritsearea sonoră, libiră sh-fără cheadică, a vimtului prit canalu sonor (adrat di coardili vocali shi ntreaga gură) ică un semnu grafic cari aspuni un ahtari son.	vorbirea omului, făcut cu trecerea sonoră, liberă şi fără piedică, a vîntului prin canalul sonor (compus din coardele vocale şi întreaga gură) sau un semn grafic care reprezintă un atare sunet.	linguage del homines, facite con le passage sonor, libere e sin impedimento del vento per le canal sonor (componite del chordas vocal e del integre bucca) o un signo graphic que representa un tal sono.
Ashi bunăoară, avem shasili vocali tsi s-fac cu vimtul tsi treatsi prit gură, iu limba poati si s-aflĭ tu un loc ică altu shi budzăli pot si sta dishcljisi unĭ soe ică altĭ.	Aşa bunăoară, avem şase vocale ce se fac cu vîntul ce trece prin gură, unde limba poate să se afle într-un loc sau altul şi buzele pot să stea deschise un soi sau altul.	Assi per exemplo, nos ha sex vocales que se face con le vento que passa per le bucca, ubi le lingua pote trovar se in un loco o altere e le labios pote esser aperite de un modo o altere.
Vocalili pot s-hibă pronuntsati singuri ică deadun cu semivocali i consoani.	Vocalele pot să fie pronunţate singure sau deodată cu semivocale sau consoane.	Le vocales pote esser pronunciate singule o insimul con semivocales o consonantes.

Vide etiam

- Le Union linguistic balcanic
- Linguas romanic

Referentias

- Bara, Mariana, "Le lexique latin hérité en aroumain dans une perspective romane", LincomEuropa Verlag, München, 2004, 231 p.; ISBN 3-89586-980-5.
- Bara, Mariana, "LIMBA ARMÃNEASCÃ. VOCABULAR ŞI STIL", Editura Cartea Universitară, Bucureşti, 2007, 204 p.; ISBN 978-973-731-551-9.
- Capidan, Theodor. *Aromânii, dialectul Aromân*, Academia Română, Studii şi cercetări, XX 1932.
- Rosetti, Alexandru. *Istoria limbii române*, 2 vols., Bucharest, 1965-1969.

Ligamines externe

- Macedon Armans Council (http://www.Makedonarman-council.org/)
- Macedon Armans Association from France (http://www.armanami.org/)
- Ethnologue entry for Aromanian (http://www.ethnologue.org/show_language.asp?code=rup)
- Asterios Koukoudis: Studies on the Vlachs (http://www.vlachs.gr)
- Greek Helsinki Human Rights Organization: Aromanians (Vlachs) in Greece (http://www.greekhelsinki.gr/bhr/english/special_issues/aromanians.html)
- Conjugation of verbs in Aromanian and Istro-Romanian (http://www.verbix.com/documents/romanian.htm)
- Romanian and the Balkans, with some references to Aromanian (http://www.ling.ohio-state.edu/~bjoseph/publications/1999roma.pdf)